

*A classicusok kérdése.*

A classicusok kérdésével foglalkozott legközelebb Dittes P a d a g o g i u m című folyóirata, közölte nevezetesen Lowe Róbert, volt angol miniszter egy érdekes előadását: On primary and classical education. Ez előadás lényegében a következő:

Lowe fölveti a kérdést: Mi a tudásra legméltóbb az emberre nézve? s úgy felel:

Azt hiszem, hogy miután mi a tárgyak és nem a szavak világában élünk, ránk nézve fontosabb a dolgokat, mint a szavakat ismerni. A gyermek első hónapjai, sőt évei abban telnek, hogy mindkettőt megismerni tanulja, de még inkább abban, hogy inkább megismerkedjék az öt körülvevő dolgokkal, mint a nyelvvel. Fontosabb a dolgot magát, mint annak nevét megismerni. Hogy felvilágosító példát mondjak: Fontosabb tudni hol van a máj és milyen törvények szerint működik a testben, mint azt tudni, hogy a latinban jecur-nak a görögben hepar-nak hívják.

Másodszor: Ha választani kell az igaz és hamis között, fontosabb az igazat mint a hamisat tudni. Fontosabb Anglia történetét ismerni, mint Görögország és Roma mythológiáját. Én fontosabbnak tartom azon eszményeket tudni, melyekből mai politikai és társadalmi állapotaink támadtak, mint a régi istenek s istennők szerelmi és élettörténeteit ösmerni.

Továbbá, miután mindent meg nem taníthatunk, jobb gyakorlatit, használati tanítani, mint haszontalan elméletet. Bizonyára az elméletet és gyakorlatot tanítani kell. De ez esetben, ha mind a kettőt nem taníthatjuk meg, inkább forduljunk a gyakorlati felé. P. o. én fontosabbnak tartom, ha valaki megtanulja a gyakorlati számvetést, mintha az aristoteleszi logika régi, elvont elveivel ismerkedik meg s valamely syllogismus részei nem oly fontosak, mint a hármas szabály részei.

S végül: ha már a dolgok közül választanunk kell, a jelen fontosabb ránk nézve, mint a múlt. Intézmények, közügy, királyságok, országok, melyekkel naponként érintkezünk, fontosabbak azon intézmények, királyságok és országoknál, melyek már több mint két ezred év óta nem léteznek. Tehát még egyszer: A dolgok fontosabbak mint a szavak; az igaz fontosabb mint a hamis; a gyakorlatilag használható, fontosabb, mint a haszontalan elmélet; a jelen fontosabb, mint a múlt.

Most áttérek más tanulmányra, mely ifjuságunk főfoglalkozását képezi, s ez a latin és görög studium, a történelem, földrajz s azon tudományok, melyek ezekkel kapcsolatosak. A főtantárgy a nyelv; a többi e mellett csak mellékes. E mellett rögtön föltűnik az embernek, hogy mégis csak korlátolt szempontú nevelés lehet az, mely főképp, majdnem azt mondtam kizárólag, valamely nyelv elsajátítását, mindegy bármelyikét, veszi célba. Nem vetem meg sem a latint, sem a görögöt; de arról beszélek, a mit mindenekelőtt a legfontosabbnak kell tartanom, s úgy látom, szomorú dolog, a legjobb iskolákban nevelt ifjak tudatlanságát tapasztalom anyanyelvökben. Kétségkívül a latin nyelv becses. Ez azon egyetlen eszköz, mely a becses okulás azon nagy kincsét megnyitja, melyet ezen nyelv zár el,

s a mit másutt meg nem találunk. Neki magának is derék irodalma van, a legtöbb modern nyelv kulcsa, s ezért nagy fontosságú studium. De nem szabad felednünk, hogy azon nép, mely azt a nyelvet beszélte, mely a legkiválóbb volt, szerencsés szőlőmiatt, s mely minden irodalom mintáját tartalmazza — természetesen a görögöt értem — hogy az a nép csak a saját nyelvét tudta. A rómaiak éppen elegendőleg tudtak görögül arra nézve, hogy módjukban legyen a latint elhanyagolni, s ennek eredménye az, hogy irodalmuk silányabb mint azon népé mely már előttük is élt a csak egy nyelvet tudott. S ime nézzék csak ezen nyelv tanulásának módszerét. Nyelveket tanulni valóban élvezet, összehasonlítva e nyelvtan megtanulásának fáradságával. Én az elmés német Heineval tartok, a ki azt mondta: Mily boldogok voltak a rómaiak, hogy nem kellett megtanulniok a latin nyelvtant! Mert ha ezt tanulták volna, nem lett volna idejük s erejük meghódítani a világot!

A régi történelem igen fontos és igen szép tanulmány; de nem oly fontos mint az újabb történelem, s megközelítőleg sincs azon befolyása jelen tevékenységünkre. Önmagába véve a régi történelem haszontalan. A dolgok egykori állapota elenyészett; a római birodalom bukásával visszahozhatlaul tönkre ment, s annak romjaiból más állapotok támadtak: a középkor hűbérrendszere, melyből ismét a jelen állapotok támadtak. Minderről a mi gyermekeink semmit sem tudnak.

Van még egy másik gyöngye pont is: ez a régi földrajz. Sok időt eltöltöttek ezzel, hogy oly országok felosztásán megismertessék, melyek már régóta nem léteznek vagy a világra semmi befolyással sem bírnak. Természetes, hogy ezt is meg kell tanulni, ha már a régiek nyelvét tanuljuk; de nem elszomorító-e azt látni, hogy a jelen földrajzából ezen tudománynak mennyit fölládoznak? Zemmiben sem oly tudatlan a fiatalság mint a földrajzban. Csak saját tapasztalatomból említek holmi csekélységet. Vegyük fel p. u. Ausztráliát. Ritkán találunk olyan emberre, a ki azt tudná, hol vannak az ausztráliai gyarmatok. A bécsi béke alkalmával Castlereagh lord Java szigetét a hollandoknak azért engedte át, mert azt a térképen nem tudta megtalálni, s szégyelte tudatlanságát bevallani. Emlékszem az alsó ház egy kitűnő tagjára, a ki beszédet tartott egykor, a melyből mindjárt megtudtam, hogy ő azt hiszi hogy felső Canada közel van a Lorento folyam torkolatához és alsó Canada inkább fönt a folyam mentén. Önök csodálkoznának, ha megmondanám nevét.

Lowe végkövetkeztése ez: A mi mai classikus nevelésünk nem adja meg nekünk az igazi tudást; nem adja meg azon eszközöket, melyek által az igazi tudást elérhetnők, s nem adja meg az igazi eszközöket tudásunk közlésére.

Ez a három lényeges hiány kétségtelen; s a mi kínos benne ez az, hogy az egyáltalában tudnivalónak szörnyű kiterjedésű birodalma oly rendkívül nagy. Én csak az újabb történetet és újabb nyelveket említettem. De mi ez az újabb történelem s mik ezek az újabb nyelvek összehasonlítva azon végtelen területekkel, melyeket a természettudományok tárnak fel; azon új világgal, melyet a vegytan tár fel előttünk; azon ősvilággal melyet a geologia támasztott fel; az állat- és növényvilágnak mindazon tüneményeivel, s a tudomány mindazon ágaival, melyek korunk dicsőségét s életelemét képezik s melyekben a mi ifjaink majdnem kivé-

tel nélkül tudatlanok maradnak! Nem sokat mondunk, ha azt állítjuk, hogy azon embernek, a ki valóban jól képzett akar lenni, nevelését újra kell kezdenie, midőn azt már bevégezte. Miután mindaz, a mit a mai silány, nyomorék, hitvány rendszer elkövethetett, megtörtént, mindent újból kell kezdenie s magát újra kell nevelnie azon tudattal, hogy életének legjobb és legbecsesebb éveit oly dolgokra pazarolta, melyek meglehetősen nem épen haszontalanok, de mégis mellékesekek, s a specifikus tudákosságnak járulékei.

**Kun Pál.**

*Az angol technikai oktatás.*

Az angol képviselőház mostaniban tárgyalta a Technical Instruction Billt. Ez alkalomból a Times a következőket írja: Nem szükséges hosszan toglalkozni azzal a kérdéssel megmaradjanak-e iparosaink, az ipar jelen élénk versenye között, eddigi szokásaiknál? Mindenki belátja, hogy nem maradhatnak meg. Tisztán kimutatta ezt az a Royal Commission, mely ezelőtt három évvel volt küldve a kérdés tanulmányozására s mely az ország minden vidékére biztosokat küldött, kik összegyűjtötték az iparosok eljárására vonatkozó adatokat. E Commission jelentéséből látható, mennyire hátra maradunk ama csökönös, az angol szellemet jellemző conservativismus miatt, mely újabb ideákat befogadni nem akar. Ki nem emlékeznék Huxley tanár sikertelen fáradozásaira, ki az északi tenger halászeit akarta tanítani a halászás sikeresebb módjaira. Hát nem zokon vették-e a halászok, hogy egy tanár akarná jobb módokra tanítani őket, annál, a mit gyermekkoruk óta megtanultak, a hogy az öregek is halásztak. Csak is a sikertelenség, a bukás tanítja meg a gyakorlati embert arra, hogy eljárás módja helytelen volt, s hogy más módokat kell követnie. Így állunk ma s csak a legutóbbi időben jutottunk arra a gondolatra, hogy a mostani ipari viszonyok között sok újat kell tanulnunk, és sok dolgot nagyobb pontossággal, és biztonsággal kell tanítanunk, mint a mit e szokás vak követése hoz magával. Épen ezt akarja az új törvényjavaslat és hogy a kormány meg a képviselőház eddig jutottak, jele az időnek.